

La mobilització del carrer

El període que va des de la mort del general Franco fins a la reforma de l'Estatut d'Autonomia d'Aragó, el 1992, ha servit perquè la societat civil aragonesa mostrara la seua capacitat de mobilització. L'autor d'aquest article relata les dates més rellevants.

Milers de persones es manifestaren l'any 1992 per l'autonomia plena per a Aragó. El PSOE va ser l'únic que no va donar suport a la convocatòria, tot i que hi van participar alguns dels seus dirigents.

Aragó ha conquerit al carrer l'autonomia. Han estat els ciutadans els qui, amb les seues manifestacions, van empènyer els polítics, encara que a la fi sempre van ser els grans partits estatals, UCD, PP i PSOE, els que van decidir, amb els pactes, els ritmes del procés, el moment i el lloc.

El 6 de juliol de 1976 es va celebrar a Casp el quarantè aniversari del fallit Estatut d'Autonomia de 1936. Aragó va comptar amb estatut i govern autònom durant la República, però aquests es van veure truncats per la Guerra Civil. Els actes commemoratius de Casp els va convocar el Seminario de Estudios Aragoneses i van comptar amb el suport dels col·legis d'advocats, metges i arquitectes i de 60 associacions més, que representaven 50.000 ciutadans. Durant l'acte polític es va reivindicar "llibertat, amnistia i Estatut d'Autonomia". Més de 10.000 persones van seguir després el festival de cançó popular. José Antonio Labordeta, La Bulloñera, Joaquín Carbonell i Tomás Bosque, aquest amb cançons en català, van ser alguns dels noms mítics del moviment de la cançó popular aragonesa.

El naixement del periòdic *Andalán*, Labordeta i la cançó popular, així com l'oposició al transvasament de l'Ebre, van ser, segons s'assegurava aleshores, tres dels pilars decisius en el ressorgiment de la consciència aragonesa.

La tasca de l'Assemblea de Parlamentaris va culminar amb la pre-autonomia el març de 1978. Dos mesos després es va elegir, a Calataiud, la primera Diputació General d'Aragó, el Govern pre-autonòmic, amb Juan Antonio Bolea (UCD) com a president, Jaime Gaspar y Auría (PSOE) com a vice-

president i consellers d'ambdós partits. Els dos primers acords de la nova institució van consistir a declarar que la bandera d'Aragó és aquella formada per quatre franges roges horitzontals sobre un fons groc, i declarar també Dia d'Aragó el 23 d'abril, festa de Sant Jordi.

El 23 d'abril de 1978 es va celebrar a Saragossa una manifestació, la major de tota la història d'Aragó, a favor de l'autonomia, en la qual van participar entre 150.000 i 200.000 persones. Líders de tots els partits polítics i institucions portaven una pancarta amb el lema "Guanyem l'autonomia". Aragó tingué l'oportunitat d'accedir a l'autonomia per la via de l'article 151 de la Constitució. Els ajuntaments d'esquerres, fins i tot el de Saragossa, regit pel socialista Ramón Sainz de Varanda, es van pronunciar per l'autonomia plena. Això no obstant, els d'UCD, la majoria total de municipis, es van decantar per l'article 143. El pre-text va ser que les futures Corts d'Aragó havien de tenir una representació provincial igualitària. Al final, l'intent colpista del 23-F de 1981 i l'harmonització del pro-

cess mitjançant els pactes entre el PSOE i l'UCD van fer que Aragó entrara per la via estreta. Els ciutadans, però, sempre van tenir clar que, pel que fa a història i singularitat, no hi havia ningú que guanyara Aragó.

L'estatut entrà en vigor al setembre de 1982. Es preveia de reformar-lo cinc anys després, el 1987, però la reforma no va ser aprovada per les Corts Generals fins el 1996. Durant aquest temps, Aragó ha tingut onze presidents, incloent-hi l'actual i els que han exercit el càrrec en funcions. Es reconeix el caràcter de nacionalitat històrica, però són pocs els que estan d'acord amb aquest estatut, que no permet un autogovern efectiu, especialment pel que fa a l'apartat financer.

El 23 d'abril de 1992, més de 120.000 persones es van mobilitzar al crit d'"Autonomia plena, ja". El PSOE, va ser l'únic que no va donar suport a la convocatòria, tot i que hi van participar alguns dels seus dirigents, com el que era aleshores alcalde de Saragossa, Antonio Gonzalez Triviño. El 15 de novembre d'aquest mateix any la protesta es va traslladar a Madrid, en el tren de l'autonomia, que va dur uns 10.000 aragonesos a manifestar-se davant el Congrés dels diputats. L'any següent, cent mil persones més van tornar a reclamar, a Saragossa, que Aragó volia més autonomia. Tots els grups de les Corts d'Aragó van aprovar una àmplia reforma de l'Estatut que més tard es va veure sensiblement retallada al Congrés dels diputats. Una altra vegada van trobar-se amb els acords dels grans partits estatals. Més val això que no res, diuen.

Javier Ortega